

SINERGIJA


SPORTSKE KULTURE
OLIMPIJSKIH VRIJEDNOSTI
I DUAL KARIJERE U SPORTU





**SINERGIJA SPORTSKE KULTURE,
OLIMPIJSKIH VRIJEDNOSTI I
DUAL KARIJERE U SPORTU**

Zagreb, 2020.



Nakladnik:

Hrvatski olimpijski odbor iz programa Olimpijske solidarnosti

Urednice:

Biserka Vrbek, dipl. iur.

dr. sc. Romana Caput-Jogunica, izv. prof.

Autori:

Marjan Sutlović, prof.

dr. sc. Ana Popovčić

dr. sc. Romana Caput-Jogunica, izv. prof.

Biserka Vrbek, dipl. iur.

Lektura:

Nika Vuksanović, mag. educ. philol. croat.

Koncept i grafičko oblikovanje:

Seniko studio d.o.o., Zagreb

Tisak:

Tiskara Zelina d.d., Zelina

Naklada:

500 primjeraka

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001063363.

ISBN 978-953-7912-07-9

Sadržaj

I. O projektu „Sinergija sportske kulture, olimpijskih vrijednosti i dual karijere u sportu“	11
II. Sportska kultura	13
III. Olimpizam i olimpijske vrijednosti	17
IV. Dual karijera u sportu	24
▪ Ambasadorice dual karijere: Snježana Pejčić i Vedrana Malec	24
▪ Jeste li znali?	27
▪ Škole u projektu „Sinergija“	29
▪ Učenici-sportaši o dual karijeri	34
▪ Suradnja sportskog kluba i škola – Preporuka HOO-a i SDUŠ-a nacionalnim sportskim savezima i sportskim klubovima o dual karijeri u sportu	37
▪ Minimalni uvjeti prilagodbe školskih obveza za učenike-sportaše u srednjoškolskom obrazovanju	39
▪ Za karijeru nakon sportske karijere	44
▪ Komisija za dual karijeru u sportu HOO-a	47
V. Dokumenti o dual karijeri u sportu	51
Prilozi: Sinergija-kviz; Sinergija za školski kurikulum; Finalno izvješće (hrv. i eng.) o projektu	53
Literatura	59

O PARTNERIMA U PROJEKTU I SINERGIJA-TIMU

Hrvatski olimpijski odbor (HOO) utemeljen je 10. rujna 1991. godine. HOO su osnovali nacionalni sportski savezi 29 olimpijskih sportova i tri udruženja. Temeljem privremene odluke o priznavanju HOO-a donesene 17. siječnja 1992. godine, Međunarodni olimpijski odbor (MOO) pozvao je HOO da sudjeluje na 16. Zimskim olimpijskim igrama u Albertvilleu i na Igrama 25. olimpijade u Barceloni, održanim 1992. godine. Potpuno priznanje HOO-a uslijedilo je na 101. zasjedanju MOO-a u Monaku 24. rujna 1993. godine.

Ove godine članice HOO-a su 44 nacionalna saveza olimpijskih sportova, 41 nacionalni savez neolimpijskog sporta, 20 županijskih športskih zajednica i Športski savez Grada Zagreba i 10 ostalih udruga i ustanova od značaja za razvoj hrvatskog sporta. U Registru udruga Republike Hrvatske registrirani su 4131 športski klub olimpijskih sportova i 2840 klubova neolimpijskih športova, a u hrvatskom športu djeluje 246 694 športaša olimpijskih i 36 038 neolimpijskih športova, od kojih je 2601 kategoriziran u olimpijskom, a 443 športaša u neolimpijskom športu. www.hoo.hr

Hrvatski športski muzej (HŠM) tematski je vezan za povijest i razvoj športa i tjelesne kulture na području Hrvatske. Sustavno prikupljanje građe za muzej počelo je 50-ih godina 20. stoljeća, a 1977. g. u zgradi Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu gdje je uređen prvi postav Muzeja fizičke kulture Hrvatske, koji je djelovao kao sastavni dio Fakulteta. Muzej je 1990. g. promijenio naziv u Hrvatski športski muzej, a službeno je registriran 2003. godine. www.hsm.hr

Hrvatska olimpijska akademija (HOA) utemeljena je odlukom Vijeća Hrvatskoga olimpijskog odbora (HOO) 27. lipnja 1996. godine sukladno pravilima Olimpijske povelje Međunarodnoga olimpijskog odbora (MOO). HOA je neprofitna javna ustanova čija je djelatnost zasnovana na smjernicama Međunarodne olimpijske akademije (MOA) i interesima HOO-a u promicanju kulturnih vrednota, izobrazbe stručnih kadrova u sportu, poštivanju *fair playa*, etičkih i moralnih načela, povezivanju športa i umjetnosti te promicanju olimpizma. www.hoa.hr

PRIDRUŽENI PARTNERI:

Središnji državni ured za šport (SDUŠ) osnovan je 2016. godine i obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na razvoj športa, bavljenje športom i tjelesnom kulturom, unapređenje rekreativnog, zdravstvenog, školskog, sveučilišnog, amaterskog, profesionalnog, natjecateljskog i promotivnog značaja športa i športaša, predlaganje i provođenje propisa o organizaciji i djelovanju športa, športskih klubova, udruga i saveza, financiranje športskih programa i programa razvoja športa, stručne poslove u pitanjima unapređenja športskih djelatnosti, kategorizaciji športova i športaša, predlaganje i provođenje propisa o zdravstvenim, obrazovnim, radnim, mirovinskim i drugim oblicima potpore i priznanja vrhunskim športašima, predlaganje nacionalnog programa razvoja športa i ukupan upravni i inspekcijski nadzor športskih djelatnosti; sudjeluje u pripremi programa i projekata te provedbi projekata iz programa Europske unije i ostalih oblika međunarodne pomoći (članak 24. st. 1. Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i drugih središnjih tijela državne uprave). www.sdus.hr

Adecco grupa Hrvatska od 2003. godine posreduje u povezivanju kandidata koji traže posao s poslodavcima u Hrvatskoj. U svrhu osiguravanja dual karijere sportašima te karijere nakon sportske karijere, Adecco grupa potpisala je sporazum o suradnji s HOO-om o skrbi sportaša za pripremanje za tržište rada, pronalazak posla u kojem će kandidati biti motivirani i uspješni te steći novo iskustvo i vještine i razviti svoju karijeru. www.adecco.hr

SINERGIJA-TIM (abecednim redom):

Danira Bilić (Hrvatski športski muzej)

Romana Caput-Jogunica (Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet)

Stjepan Crnokić (Središnji državni ured za šport)

Diana Čosić (Športska gimnazija)

Siniša Latković (Prva riječka hrvatska gimnazija)

Vedrana Malec (ambasadorica dual karijere, vrhunaska sportašica)

Matija Mirković (Adecco grupa Hrvatska)

Snježana Pejčić (ambasadorica dual karijere, vrhunaska sportašica)

Marica Pelivan (Gimnazija Sesvete)

Ana Popovčić (Hrvatska olimpijska akademija)

Marijan Sutlović (Hrvatski športski muzej)

Biserka Vrbek (Hrvatski olimpijski odbor)



Slika 1: konzultativni sastanak Sinergija-tima s nastavnicima škola (14. rujna 2019.) u Tajništvu HOO-a (izvor: www.hoo.hr)

POJMOVNIK

DUAL KARIJERA u sportu višedimenzionalni je koncept koji uključuje posebne uvjete i stručnu podršku sportašima u obrazovanju i sportskoj karijeri odnosno radnom odnosu i sportskoj karijeri, a u svrhu nastavka karijere u sportu ili drugim djelatnostima nakon sportske karijere.

KATEGORIZIRANI SPORTAŠ – sportaši koji su ostvarili određene sportske rezultate ili poredak na međunarodnim i/ili državnim natjecanjima odnosno kriterijski rezultat prema Pravilniku o kategorizaciji sportaša Hrvatskoga olimpijskog odbora i kriterijima kategorizacije za svaki sport: sportaši razvrstani u I., II. i III. kategoriju smatraju se vrhunskim sportašima Hrvatske; sportaši razvrstani u IV. kategoriju smatraju se vrsnim sportašima Hrvatske, a sportaši razvrstani u V. i VI. kategoriju smatraju se darovitim sportašima Hrvatske. Hrvatski paraolimpijski odbor i Hrvatski športski savez gluhih također imaju javnu ovlast razvrstavanja sportaša u određene kategorije.

OLIMPIJADA je razdoblje od četiri uzastopne kalendarske godine koje počinje 1. siječnja prve godine i završava 31. prosinca četvrte godine. Olimpijade se uzastopno broje od prvih Olimpijskih igara koje su proslavljene u Ateni 1896. godine. XXXII. olimpijada počela je 1. siječnja 2020. godine. Zimske olimpijske igre broje se redoslijedom kojim se održavaju (Olimpijska povelja).

OLIMPIJSKE IGRE (OI) su natjecanja između sportaša u pojedinačnim i ekipnim sportovima koje su izabrali nacionalni olimpijski odbori, a čije je prijave prihvatio Međunarodni olimpijski odbor (MOO) te koji se natječu uz stručno vodstvo međunarodnih sportskih saveza. Ljetne olimpijske igre nazivaju se Olimpijske igre (OI), a Zimske olimpijske igre ZOI. OI i ZOI traju maksimalno 16 dana.

RAZVOJNI PROGRAMI HOO-a dugoročni su programi potpore i praćenja razvoja mladih sportaša u olimpijskim i neolimpijskim sportovima od 15. godine do statusa reprezentativca i olimpijskog kandidata. Razvojni programi predolimpijskog i olimpijskog ciklusa u funkciji su priprema za kvalifikacije i nastupe vrhunskih sportaša na olimpijskim igrama.

REGISTAR KATEGORIZIRANIH SPORTAŠA HOO-a – evidencija sportaša koji su temeljem ostvarenoga sportskog odnosno kriterijskog rezultata i provedene procedure, rješenjem Hrvatskoga olimpijskog odbora razvrstani u određenu kategoriju (I. – VI.) Sportaša Hrvatske na određeno razdoblje sukladno stupnju kategorije.

SINERGIJA – sudjelovanje pojedinih dijelova koje povećava efektivnost svakoga dijela, tako da cjelina predstavlja više od međusobnoga zbroja dijelova.

SPORT prema definiciji Vijeća Europe podrazumijeva sve oblike tjelesnog vježbanja kojima je cilj, neobaveznim ili organiziranim sudjelovanjem, izražavanje ili poboljšavanje tjelesnih sposobnosti i mentalnog blagostanja, sklapanje društvenih veza ili ostvarivanje rezultata na svim razinama natjecanja. Prema Nacionalnom programu športa Republike Hrvatske 2019. – 2026. djelatnost sporta obuhvaća: aktivnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima, aktivnosti sportskih priprema, sportske rekreacije, sportske poduke, sportskog treninga, organiziranja i vođenja sportskih natjecanja te upravljanja i održavanja sportskih građevina.

SPORTSKA KULTURA ili kultura sporta jedna je od najznačajnijih ljudskih tvorbi. „Sport je vrlo važna ljudska djelatnost – a to postaje tim više što se šire veze ljudi diljem svijeta, te razne igre postaju sastavni dio svakog čovjeka. Što čovjek ima više slobodnog vremena, koje je vrlo korisno upotrijebiti za sport, **što je ljudsko kretanje sve ograničenije i njegovo fizičko i psihičko naprezanje tijekom dana i rada sve veće, sport postaje sve važnijom zamjenom za standardni milenijski ljudski kinetički angažman.** Bioetika ukazuje na cjelovitu vrijednost sporta za ljudsku vrstu u svakom rodu i uzrastu, različitim načinima sportskog djelovanja, koji svi pojedinačno i zajedno uzdižu životne kvalitete svih onih koji ih upražnjavaju prilažući i sljedećim generacijama pozitivne značajke svojih roditelja, a **svakoj jedinki omogućuju izgradnju samosvijesti, iznalaženje boljih koraka životnome putu i poboljšanje performansi za snalaženje u životu i za bolje odnose među njima.**“ (Temkov, 2009).



O PROJEKTU „SINERGIJA SPORTSKE KULTURE, OLIMPIJSKIH VRIJEDNOSTI I DUAL KARIJERE U SPORTU“

(Synergy of sports culture, Olympic values and dual career in sport) projekt je Hrvatskoga olimpijskog odbora i partnera (Hrvatski športski muzej, Hrvatska olimpijska akademija, Središnji državni ured za šport i Adecco grupa), financiran iz programa Olimpijske solidarnosti iz programa potpore Europskoga olimpijskog odbora. Ciljevi projekta usmjereni su na edukaciju i osvješčivanje mladih sportaša o olimpizmu, sportskoj kulturi i dual karijeri u sportu.

Nakon opsežnih pripremnih aktivnosti koje su uključivale sastanke partnera, sastanke s imenovanim predstavnicima, nastavnicima Športske gimnazije, Prve riječke hrvatske gimnazije i Gimnazije Sesvete, izradu edukativnih materijala za učenike-sportaše, promocijskog materijala te kreiranje upitnika i dizajniranje Sinergija-kviza, održane su tri radionice u Hrvatskome športskom muzeju: 25. listopada 2019. za učenike Športske gimnazije i Prve riječke hrvatske gimnazije, a 26. studenoga 2019. godine za učenike-sportaše Gimnazije Sesvete. Na radionicama su sudjelovala ukupno 54 učenika u pratnji nastavnika koji su na kraju ispunili evaluacijski

anonimni upitnik. Analiza evaluacije sudionika na radionicama pokazala je da bi svi sudionici preporučili radionicu mladim sportašima u drugim školama i/ili sportskim klubovima, što nas je potaknulo na izradu ove brošure koja sadrži potrebne informacije i upute za provedbu radionice za učenike-sportaše.

Brošura se sadržajno ne razlikuje od radionice jer je najveći postotak učenika (77,37 %) ocijenio korisnost obrađenih temi ocjenom izvrstan, dok ju je ostatak sudionika ocijenio kao vrlo dobrom. Zadovoljstvo sadržajem radionice 42 učenika (77,77 %) ocijenila su izvrsnim, a ostatak ocjenom vrlo dobar (11, 20,37 %) te ocjenom dobar (1, 1,85 %).

Koliko je važno organizaciju radionice proći detaljno situacijski, osobito zbog prostora i kretanja učenika po Hrvatskome športskom muzeju, potvrdilo nam je mišljenje sudionika od kojih je 88,8 % ocijenilo radionicu izvrsno organiziranom, a samo 11,1 % vrlo dobro organiziranom. Na kraju smo izdvojili mišljenja iz evaluacijskog upitnika koja su se više puta ponavljala kao što su: „odlično“ (7 x), „super“ (9 x), „zanimljivo“ (7 x), jako korisno i preporučam mladim sportašima (3 x), „lijepo, opušteno i motivirajuće“, „poučno i vrlo dobro organizirano“, „drugačije od ostalih i zanimljivo“, a koja su nas potaknula za organizaciju radionica za nastavnike tjelesne i zdravstvene kulture i izradu ove brošure za sve zainteresirane koji nam žele pomoći u misiji promicanja olimpizma, sportske kulture i dual karijere u sportu.

I na kraju izdajamo dva mišljenja – dvije rečenice učenika:

- „Radionica mi se svidjela jer mi je poblize i detaljnije objasnila teme koje su mi bliske na koristan način.“
- „Bilo je zabavno i korisno te poticaj za ostvarivanje dual karijere.“

Nadamo se da će se ovo djelo upotrebljavati kao jedan od alata u pripremi radionice za učenike – mlade sportaše.

Sinergija-tim



SPORTSKA KULTURA

„Sport je i kulturna pojava, jer je dio opće kulture društva, ali je i svojim opredjeljenjima okrenut čovjeku kao dijelu društva i kulture, i može pridonijeti stvaranju, razvijanju novih kulturnih kreacija čovjeka u društvu.“ (Bjelajac, 2006).

Albert Camus, nobelovac, francuski pisac i filozof ističe da sport nudi jedinstvenu mogućnost karakternog razvoja pojedinca i razvija vrijednosti kao što su lojalnost, hrabrost, odgovornost, altruizam te rad u timu u cilju postizanja zajedničkog cilja i izvrsnosti.

Radionice iz projekta „Sinergija“ provodile su se u prostoru Hrvatskoga športskog muzeja (Praška ulica 2) u Zagrebu, mjestu susreta i dijaloga o sportu i tjelovježbi. U svojim zbkama Muzej čuva građu gotovo svih sportskih grana iz različitih razdoblja, a najbrojnija je ona o počecima pojedinih sportskih disciplina. Fundus čine sprave za tjelovježbu, plovila, vozila, letjelice i dr.; sportska oprema i rekviziti (obuća, odjeća, klizaljke, skije, lopte, reketi, palice, štitnici, zviždaljke); odjevni predmeti, natjecateljski brojevi, kostimi i sl.; trofejni predmeti (medalje, plakete, značke i pokali); tiskana građa (plakati sportskih događaja, leci, prospekti, pozivnice, ulaznice, razglednice, rasporedi natjecanja); diplome, zastavice, grbovi i drugo. Zbirka fotografija ima oko 26 000 pozitiva te više tisuća

negativa vezanih za različite klubove, sportaše i sportske djelatnike te sportske događaje i objekte. Muzej ima specijalizirani arhiv s građom iz područja tjelovježbe i sporta, u kojemu su originalni dokumenti. Najvrjednijim osobnim arhivskim fondovima smatraju se oni iz zbirki Franje Bučara (1866. – 1946.) i Milivoja Radovića (1916. – 1987.). U Muzeju se prikupljaju biografije sportaša i sportskih djelatnika od početaka razvoja sporta kod nas do danas.

Raznovrsnom građom iz muzejskih zbirki i knjižnice tematski se obuhvaćaju svi dijelovi Hrvatske te razdoblje od druge polovine 19. stoljeća do danas. Zastupljene su mnoge teme od kojih izdvajamo: tjelovježbeni pokret Hrvatski sokol, tjelesni odgoj u školama, Franjo Bučar – otac hrvatskog sporta, olimpizam, mačevanje, streljaštvo i balonstvo, biciklizam, nogomet, hrvanje, atletika, automobilizam, tenis, hokej na travi, planinarstvo i alpinizam, skijanje i sanjkanje, veslanje, plivanje, osnivanje i razvoj klubova, saveza, sportska natjecanja i objekti i druge.

Od velikog fundusa zbirki za radionice iz projekta „Sinergija“ izabran je fundus povezan s povijesti sporta, povijesti olimpizma i olimpijskih igara. Mladi sportaši upoznati su s počecima tjelovježbe u Hrvatskoj, organizacijom klubova, najstarijim sportovima i s radom Hrvatskog sokola te životnim putem oca hrvatskog sporta Franje Bučara prema kojem se zove državna nagrada u sportu. Uz stručno vodstvo kustosa u Muzeju, mladi sportaši pozvani su na buduću suradnju vezano za građu koju žele posuditi i/ili donirati Muzeju jer: **„sportaši i prijatelji sporta su ključ opstanka sportskog muzeja!“** (Marjan Sutlović, kustos).

Sportaši mogu biti aktivni sudionici muzejskog života u različitim ulogama: tijekom sportske karijere sportaši mogu prikupljati građu i darovati je muzeju, a kao posjetitelji i korisnici muzejske građe imaju priliku sudjelovati kao istraživači fundusa ili kao njegovi vrednovatelji. Uloga kustosa u muzeju je: prikupljati, čuvati, istraživati i interpretirati muzejsku građu.

„Muzeje rade ljudi za ljude!

**Muzej postoji dok ima interesa za njega,
dok služi kao izvor znanja i dok prikuplja predmete i saznanja.“**

Učenici i studenti mogu se obratiti muzeju kad im je potrebna sportska građa kao izvor za istraživanje, za izradu seminara, završnih ili diplomskim radova, za izložbu i sl.



Slika 2: Hrvatski športski muzej,
Praška ulica 2, Zagreb
(info@sportski-muzej.hr)



Slika 3: diploma iz postava HŠM-a
(izvor: prezentacija kustosa
Marijana Sutlovića)

Osim Hrvatskoga športskog muzeja, građu o tjelovježbi i sportu kraja i/ili regije nalazi se u općim, zavičajnim i drugim muzejima u Hrvatskoj. Specijalizirane institucije muzejskog tipa u Hrvatskoj koje prikupljaju i čuvaju sportsku građu, osim Hrvatskoga športskog muzeja jesu: Muzejsko-memorijalni centar Dražen Petrović, Kuća slave splitskog športa, Samoborski muzej, Zavičajni muzej Ogulin, Muzej planinarstva Ivanec, zbirke različitih muzeja koje nisu većinski sportske, ali imaju i sportsku građu. Osim u Zagrebu, sportski muzej možemo posjetiti u Ljubljani, Budimpešti, Beogradu, Sarajevu, Varšavi i drugim velikim gradovima. U sklopu radionice prikazan je film o kiparu Vasku Lipovcu koji je izradio spomenik Draženu Petroviću koji se nalazi u Olimpijskom muzeju u Lausanni. Tadašnji predsjednik MOO-a Juan Antonio Samaranch predložio je da pred Olimpijskim muzejom u Lausanni, gdje su spomenici utemeljitelja modernoga olimpijskog pokreta barona Pierrea de

Coubertina, atletičara Paave Nurmija i Emila Zatopeka podigne spomenik Draženu Petroviću kao uzornom sportašu.

Spomenik je postavljen i svečano otkriven 29. travnja 1995. godine. U podnožju spomenika je natpis: „Dražen Petrović – košarkaš Hrvatske, **Vasko Lipovac** kipar, dar Hrvatskog olimpijskog odbora Međunarodnom olimpijskom odboru“.



Slika 4: Olimpijski muzej u Lausanni



Slika 5: Spomenik Draženu Petroviću (iz prezentacije kustosa Marijana Sutlovića)

Olimpijski muzeji u Lausanni i Olimpiji

„Središnji dokumentacijski centri povijesti antičkih ili modernih OI i olimpijskog pokreta su olimpijski muzeji. Najpoznatiji i najveći je **Olimpijski muzej u Lausanni**, kojeg je pod upravom Međunarodnog olimpijskog odbora utemeljio **Pierre de Coubertin**. Muzej posjeduje unikatne materijale iz povijesti modernih Olimpijskih igara i iz života **Pierra de Coubertina**. Nova zgrada otvorena je 1993. godine.

Muzej antičkih Olimpijskih igara u Olimpiji sakuplja originale i kopije arheoloških nalaza koji se odnose na antičke Olimpijske igre.“ (Jajčević, 2010).



OLIMPIZAM I OLIMPIJSKE VRIJEDNOSTI

Drugi dio radionice usmjeren na promociju olimpiзма i olimpijskih vrijednosti predstavila je Ana Popovčić (HOA). Cilj ovog dijela radionice je podsjetiti mlade sportaše o najvažnijim povijesnim odrednicama održavanja olimpijskih igara, utvrditi poznaju li razliku između pojma olimpijada i olimpijske igre i na kraju u razgovoru s vrhunskim sportašicama-ambasadoricama dual karijere raspraviti o olimpijskim vrijednostima i *fair play* podvizima na natjecanjima. U priručniku „Živjeti fair play“ koji su dobili svi sudionici radionice, veliki broj sportaša predstavio je osobna iskustva vezano za ovu temu.

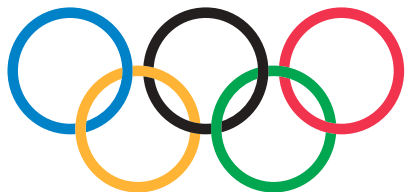
„Početak antičkih Olimpijskih igara (OI) veže se **uz 776. godinu pr. Kr.** U Olimpiji, grčkom svetištu na poluotoku Peleponezu, organizirana su športska natjecanja prije službenih prvih OI. **Olimpijske su igre održavane svake četvrte godine, a Olimpijadom se naziva četverogodišnje razdoblje između dviju Olimpijskih igara.** Na Olimpijskim su igrama mogli sudjelovati samo **slobodni građani grčkoga podrijetla. Ženama je za održavanja Olimpijskih igara ulaz na stadion bio zabranjen**, osim vrhovnoj svećenici igara, zvanj **Demetra Hamina.**

Na programu antičkih OI bilo je ukupno **pet športskih grana i jedan višeboj.** Unutar atletike, konjičkog sporta i petoboja postojalo je desetak

disciplina. Igre su se održavale krajem kolovoza i početkom mjeseca rujna te su sve do 680. god. pr. Kr. **trajale jedan dan** i imale su religiozni karakter. Proširenjem programa, a posebno uvođenjem nastupa mladića do osamnaest godina, nametnula se potreba duljeg trajanja Igara. Svečano proglašenje pobjednika, **olimpionika**, označilo bi zatvaranje Igara. Od VII. Igara pobjednika bi **okrunili vijencem od grančica divlje masline** koja je rasla pred Zeusovim hramom. Ovjenčavanje pobjednika **maslinovim vijencem je imalo posebno značenje**: vijenac nije bio samo odličje velike počasti, već su Grci vjerovali i da posjeduje začudnu snagu i pobjednicima osigurava zaštitu olimpijskog Zeusa.“ (Jajčević, 2010).

Kršćanski rimski car Teodozije I. zabranio je slavljene poganskih kultova što je uključivalo i Olimpijske igre 393. g.

Iz prezentacije Ane Popovčić (HOA) na radionici izdvajamo: „Olimpizam je **životna filozofija** koja, temeljeći se na interakciji kvalitete tijela, volje i duha stavlja sport u službu čovječanstva. Vrhunac olimpijskoga pokreta su **Olimpijske igre** koje povezuju športaše cijeloga svijeta na velikoj svečanosti sporta. Sve ranije izrečeno o svojstvima koja su obilježavala tu tisućgodišnju svečanost, dugovječnost njenih ideala, beskompromisnost nastupa najboljih sportaša, popularnost u gotovo cijelom antičkom svijetu, kao i njihov kulturni, politički i ekonomski značaj u današnjem sportu i društvu u cjelini, sve to možemo objediniti jedinstvenim nazivom – **olimpizam**.“



Slika 6: Olimpijski krugovi



Slika 7: Barun Pierre de Coubertin

(izvor: iz prezentacije Ane Popovčić (HOA))

„**Promotor suvremenog olimpijskog pokreta bio je barun Pierre de Coubertin** koji je prepoznao sport kao glavno sredstvo za ostvarenje pedagoških reformi u francuskom školstvu. Srednjoškolci su reformu tjelesnog odgoja i sporta dočekali s oduševljenjem. Sami su osnovali školska sportska društva i upravljali njima. Svake bi godine najboljem sportašu u svakom školskom sportskom društvu bila dodijeljena ‘Nagrada Pierre de Coubertin’.“

Pierrea de Coubertina „nije primarno zanimalo oživotvorenje Olimpijskih igara, već ga je **vodila težnja da se popularnost igara koristi kao osnova za popularizaciju odgojne uloge sporta, kako bi se osigurao tjelesni i moralni razvoj mladeži.**“ (Jajčević, 2010).

Na inicijativu baruna Pierrea de Coubertina osnovan je Međunarodni olimpijski odbor 23. lipnja 1894. godine. **23. lipanj slavi se kao OLIMPIJSKI DAN.**

Prve moderne OI održane su u Ateni 1896. godine. U odnosu na antičke OI, moderne OI imaju svjetovni karakter, organiziraju se u čitavom svijetu, traju znatno duže (do 16 dana), sudjeluju sportaši iz cijelog svijeta. Na OI od 1900. sudjeluju žene, a od 1924. godine organiziraju se Zimske olimpijske igre (ZOI).



Slika 8: *Fair play* na terenu (izvor: iz prezentacije radionice „Sinergija“)

Mlade sportaše dobro je više puta tijekom školovanja i tijekom sportske karijere podsjetiti na **OLIMPIJSKE VRIJEDNOSTI: izvrsnost, prijateljstvo i poštovanje.**

IZVRSNOST

U olimpijskom idealu ova vrijednost znači dati sve od sebe, i na sportskom terenu i u životu, ne uspoređujući se s drugima, nego, prije svega, nastojeći predanim radom ostvariti svoje osobne ciljeve. Nije važno samo pobijediti, važnije je sudjelovati, napredovati u ostvarenju osobnih ciljeva, nastojati biti najbolji i raditi najbolje što možemo u našem svakodnevnom životu.

PRIJATELJSTVO

Muškarci i žene u središtu su fokusa olimpijskog pokreta kojim se potiče povezanost i obostrano razumijevanje među ljudima. **Ova se vrijednost odnosi na stvaranje mirnog i boljeg svijeta kroz solidarnost, duh zajedništva, veselje i optimizam u sportu.** Olimpijske igre nadilaze političke, ekonomske, spolne, rasne ili vjerske razlike, sklapajući prijateljstva unatoč tim razlikama. Sportaši ovu vrijednost izražavaju stvaranjem prijateljstava i sa članovima svojih ekipa, ali i sa suparnicima; te veze ponekad traju čitav život.

POŠTOVANJE

Ova vrijednost u olimpijskom idealu **predstavlja etičko načelo** koje bi trebalo nadahnjivati sve one koji sudjeluju u olimpijskim programima. Uključuje poštovanje prema samome sebi i svome tijelu, međusobno poštovanje prema drugima, poštivanje pravila i okoliša. Time se svjedoči *fair play* koji svaki sportaš mora pokazivati u sportu.

**„Olimpizam sjedinjuje, kao u jednu zraku svjetlosti,
sve one moralne principe koji potiču ljudsko savršenstvo.“**

barun Pierre de Coubertin



Slika 9: Snježana Pejčić, hrvatska reprezentativka u streljačkom sportu
(izvor: www.hoo.hr)

Svoje iskustvo o prijateljstvu kao velikom osobnom bogatstvu je na radionici mladim sportašima prenijela Snježana Pejčić:

„Na međunarodnom natjecanju mojoj kolegici iz El Salvadora pred kraj meča pokvarila s pušku. Po pravilima imala je 15 minuta dodatnog vremena. Probali su osposobiti pušku, na brzinu je popraviti, samo da može završiti natjecanje, ali bez uspjeha, kvar je bio prevelik. Sjeća se njezina razočaranog izraza lica i onda osmijeha kad sam joj dala svoju pušku i rekla neka je slobodno podesi kako joj odgovara i završi meč. *Fair play* ili ne, nikada se neću dvoumiti u takvim i sličnim situacijama, drago mi je ako mogu nekome pomoći.“ (iz priručnika „Živjeti fair play“).

Olimpijski simbol: pet krugova

Pet krugova predstavlja pet kontinenata. Međusobno su isprepleteni da se pokaže univerzalnost olimpizma i okupljanje sportaša iz cijelog svijeta na olimpijskim igrama. Na olimpijskoj zastavi krugovi se nalaze na bijeloj podlozi. **Boje krugova (plava, žuta, crna zelena, crvena i bijela) predstavljaju sve nacije.** Prema Blažini (www.povijest.hr), Coubertin je u pismu 1931. istaknuo da **svaka od država koje su sudjelovale na olimpijskim igrama na svojoj zastavi ima najmanje jednu od boja krugova** koje se nalaze na službenoj olimpijskoj zastavi.

Ostala olimpijska obilježja:

- **olimpijski plamen i štafetno nošenje baklje**
- **olimpijsko geslo i načelo:**
 - olimpijsko geslo: CITIUS – ALTIUS – FORTIUS (**BRŽE – VIŠE – SNAŽNIJE**)
 - olimpijsko načelo: Najvažnija stvar na olimpijskim igrama nije pobijediti, nego sudjelovati; ključna stvar u životu nije osvojiti, nego dobro se boriti.
- **olimpijska himna i prisega**
- **olimpijski znakovi**
 - Olimpijski je znak upotpunjeni dizajn koji povezuje olimpijske krugove s drugim razlikovnim elementom.
- **olimpijske oznake**
 - Olimpijska je oznaka vizualno ili auditivno predstavljanje olimpijskih igara, olimpijskog pokreta i njegovih dijelova.

Olimpijski simbol, zastava, geslo, himna, identifikacije (uključujući, ali se ne ograničavajući na olimpijske igre i igre olimpijade), oznake, znakovi, plamen i baklje, definirane pravilima Olimpijske povelje i druga muzička

djela, audiovizualna djela ili druga kreativna djela ili rukotvorine koje su MOO, NOO-i i/ili OOOI naručili glede olimpijskih igara, mogu se kolektivno ili pojedinačno nazivati „**olimpijsko vlasništvo**“. Sva prava na olimpijsko vlasništvo i njihovo korištenje pripadaju isključivo MOO-u, uključujući, ali se ne ograničavajući na korištenje u komercijalne ili reklamne svrhe. MOO može licencirati sva ili dio svojih prava prema odredbama i uvjetima Izvršnog odbora MOO-a.

IV.

DUAL KARIJERA U SPORTU

Ambasadorice dual karijere: Snježana Pejčić i Vedrana Malec

Hrvatski olimpijski odbor je na 31. sjednici Vijeća održanoj 5. prosinca 2019. godine imenovao dvije ambasadorice dual karijere: Snježanu Pejčić, vrhunsku sportašicu i olimpijku u streljačkom sportu i Vedranu Malec, vrhunsku sportašicu i olimpijku u skijanju (skijaško trčanje). Ambasadorice dual karijere će svojim iskustvima i spoznajama tijekom sportske karijere dati potporu drugim sportašima kao i svima koji djeluju u području sporta, obrazovanja i zapošljavanja, a kako bi se ostvarili uvjeti i okruženje za uspješnost sportaša tijekom sportske karijere kao i u planiranju karijere nakon sportske karijere.

Snježana i Vedrana su uspjele uz vrhunska postignuća u sportu završiti studij i ostvariti preduvjete za karijeru nakon sportske karijere te u sportsku karijeru aktivno sudjelovati u radu Komisije sportaša Hrvatskoga olimpijskog odbora. Osim navedenog, aktivno su sudjelovale u izradama obrazovnih materijala, priručnika „Za karijeru nakon sportske karijere – za bivše, aktivne i buduće sportaše“ i priručnika „Živjeti fair play“, a iz kojih ćemo izdvojiti dijelove njihovih mišljenja o sportskoj karijeri i *fair play* podvigu.

Sudionicima radionice „Sinergija“ na kojima je sudjelovala Snježana Pejčić ostala je u sjećanju njezina poruka: **„Da, može se, nije lagano: uz znoj, „krv“ i suze.“** Snježana je uz uspješnu sportsku karijeru završila specijalistički studij trenerske struke Centra za izobrazbu trenera na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te je u pričuvnom sastavu Hrvatske vojske.

SNJEŽANA PEJČIĆ, streljaštvo, olimpijka i ambasadorica dual karijere

- reprezentativka Hrvatske u streljaštvu 23 godine
- olimpijska bronca (Peking, 2008.) te nastup na OI London (2012.) i Rio (2016.)
- više od 30 međunarodnih medalja
- višestruka prvakinja i rekorderka Hrvatske u raznim disciplinama
- europska i svjetska prvakinja i rekorderka
- dobitnica državne nagrade „Franjo Bučar“
- **OBRAZOVANJE**
 - 2019. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu (stručna specijalistica trenerske struke)
 - 2016. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu (zvanje: stručna prvostupnica trenerske struke)



Slika 10: Snježana Pejčić, bronca, OI Peking, 2008.



Slika 11: Snježana u pričuvnom sastavu MORH-a

VEDRANA MALEC, skijaško trčanje, olimpijka, ambassadorica dual karijere

- sudionica Zimskih olimpijskih igara u Pjongčangu 2018.
- sudionica Zimskih olimpijskih igara u Sočiju 2014.
- članica hrvatske reprezentacije od 2006. godine
- proglašena najuspješnijom skijašicom u Hrvatskoj 2012., 2013., 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018. godine
- višestruka državna prvakinja (više od 20 puta)
- **OBRAZOVANJE**
 - Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (magistra novinarstva)



Slika 12: Vedrana Malec,
ZOI Soči, 2014.



Slika 13: Vedrana Malec,
ZOI Pjongčang, 2018. (www.hoo.hr)

„Iako sam još uvijek aktivna sportašica, svjesna sam da će nakon sportske karijere nastati praznina u mom životu i da će se trebati okrenuti novom načinu života i pokrenuti drugu karijeru. Vjerujem kako bi za mene, kao i za ostale sportaše, najbolje bilo kada bi svoju karijeru nastavili u sportu, spojivši znanje koje smo s godinama stekli u sportu s onim znanjem koje smo stekli na fakultetu. Mišljenja sam da je ostanak sportaša u klubovima ili savezima, bar na neko vrijeme nakon sportske karijere, jedan od najboljih načina da im se omogući nastavak života koji je drugačiji od onog kojeg su poznavali kao sportaši, a opet dovoljno blizak onome što su do sada najbolje radili i u čemu su bili izvrsni te je jedan od načina da svoja znanja i iskustva prenesu drugima. Tržište rada je danas izuzetno veliko i traži disciplinu, ali i znanja koja sportaši posjeduju, pa se sportašima treba pružiti šansa, da nakon svoje sportske, ostvare i drugu karijeru.“

Jeste li znali?

Prema posljednjim istraživanjima u Europi je oko 120 000 mladih sportaša trenutačno u procesu „dual karijere“. Nažalost, samo 30 % talentiranih sportaša uspije ostvariti vrhunska sportska postignuća (profesionalnu karijeru) u sportu. **SPORTSKU KARIJERU** definiramo kao višegodišnju posvećenost sportu, osobnog izbora, a s ciljem postizanja individualnih maksimalnih sportskih postignuća u jednom ili većem broju sportova (Alferman i Stambulova, 2007). Razlikujemo nekoliko razina sportske karijere: 1. početak sportske specijalizacije, 2. prijelaz

iz juniorske u seniorsku kategoriju, 3. prijelaz u profesionalni sport, 4. prijelaz u završnu fazu sportske karijere te 5. završetak sportske karijere.

Sportaši se često susreću s problemima u tranziciji prelaska iz srednjoškolskog u visoko obrazovanje osobito u situacijama kad odlaze u drugi grad radi upisa na studij i mijenjaju sportsko okruženje (klub, trenera). Novonastala situacija uz očekivanja obitelji vezano za uspješnost u studiju može utjecati na odluku o prekidu sportske karijere. U takvim neplaniranim situacijama oko 50 % vrhunskih **sportaša susreće se s problemima tzv. tranzicije u karijeru nakon sportske karijere.**

Dual karijera u sportu je uspješnost u ispunjavanju obveza u obrazovanju (poslu) i sportu s ciljem razvoja maksimalnog potencijala sportaša za karijeru nakon sportske karijere. Višedimenzionalni koncept dual karijere osim obrazovanja uključuje: pravnu regulativu, zdravlje, financijsku podršku, suradnju sportskih i obrazovnih tijela, planiranje sportske karijere i zapošljavanje sportaša nakon sportske karijere (EU Guidelines on Dual Careers of Athletes, 2012).

Prema istraživanjima sportaši su većinom vrlo dobri i/ili izvrsni učenici, osobito ako imaju podršku okoline u ispunjavanju obveza u dual karijeri te im nisu potrebne povlastice, nego trebaju prilagodbu u nastavnom procesu: posebne uvjete u školovanju i stručnu podršku mentora-nastavnika ili učenika (vršnjačku potporu).



Slika 14: Romana Župan

(OI London, 2012., jedrenje – klasa 470 – 17. mjesto, Mediteranske igre Mersin, 2013. – klasa 470 – srebrna medalja) (izvor iz priručnika: „Za karijeru i nakon sportske karijere“)

„Osim velike ljubavi prema sportu koju gajim cijeli svoj život, uvijek sam bila odličan ili vrlo dobar učenik.“

Škole u projektu „Sinergija“

Učenici Športske gimnazije, Prve riječke hrvatske gimnazije i Gimnazije Sesvete u suradnji s nastavnicima pripremili su prezentacije o školi, školskome sportskom društvu i sportskim postignućima te o sportašima koji su bili učenici škole.



Slika 15: Športska gimnazija (mrežna stranica škole)

Športska gimnazija

„Ideja da se učenicima darovitim sportašima omogućiti redovno i kvalitetno školovanje prilagođeno sportskim obvezama počinje se ostvarivati 1992./93. u XI. gimnaziji otvaranjem dvaju odjela za učenike-sportaše. Ubrzo se zbog interesa učenika i roditelja pojavila potreba za osnivanjem posebne obrazovne ustanove.

1. rujna 1994. godine odlukom Skupštine Grada Zagreba osnovana je Športska gimnazija. Prvih 17 godina škola je bila podstanar na Kineziološkom fakultetu. 1. siječnja 2011. Športska gimnazija useljava u svoje nove prostore u Selskoj cesti 119 te je školi pripojen Učenički dom Selska. Time se na jednom mjestu omogućuje učenicima perspektivnim sportašima iz drugih sredina Republike Hrvatske, pa i šire, smještaj, prehrana, obrazovanje i kvalitetno provođenje slobodnog vremena. Polaznici naše škole su učenici koji su kategorizirani sportaši, ali stječu obrazovanje prema nastavnom planu i programu za opće gimnazije, koji određuje Ministarstvo znanosti i obrazovanja. **Razlikujemo se od drugih općih gimnazija po organizaciji rada: manjem broju učenika u razrednim odjelima, mogućnostima odlazaka na sportske dopuste, mentorskom načinu rada, odgovaranjima po terminu i organiziranju konzultativne nastave.** Zbog specifičnih potreba naših učenika, tijekom nastavne godine **prilagođavamo i druge oblike rada** kako bismo im omogućili lakše usklađivanje školskih i sportskih obveza. Škola radi u jutarnjoj smjeni. Razredni odjeli broje u pravilu 22 učenika. Malim brojem učenika u razrednim odjeljenjima dobiva se više vremena za ponavljanje nastavnih sadržaja i veću prilagođenost nastave individualnim potrebama učenika pa učenici trebaju znatno manje vremena utrošiti na samostalni rad kod kuće. Nastava se održava od 8 do 14:50. Nakon nastave profesori prema rasporedu održavaju konzultacije i fakultativnu nastavu.

Ključne razlike u organizaciji rada Športske gimnazije u odnosu na ostale gimnazije su: određivanje termina provjere znanja, uključivanje u mentorski način rada, prilagođen nastavni plan i program tjelesne i zdravstvene kulture i veća fleksibilnost u izostancima učenika-sportaša. Učenici vrhunski sportaši

imaju mogućnost rada po mentorskom načinu rada. Cilj je mentorskog načina rada usklađivanje rasporeda treniranja i natjecanja s jedne, te učenja i provjera znanja s druge strane. To se ostvaruje intenzivnom komunikacijom učenika, nastavnika-mentora, roditelja, kluba i trenera kako bi učenici što uspješnije svladali propisani program u vrijeme kad njima to najviše odgovara. Vizija Športske gimnazije je osiguranje uvjeta za obrazovni, sportski i osobni uspjeh svakog učenika-sportaša. U sklopu škole djeluje **školsko sportsko društvo Špogi** koje ostvaruje izvrsne rezultate te je posljednjih sedam godina prvo u individualnim i grupnim sportovima na školskim športskim natjecanjima. U klupama Športske gimnazije sjedili su: **Goran Šprem, Lovro Šprem, Damir Martin, Valent Sinković, Luka Stepančić, Filip Ivić, Mihovil Španja, Nikolina Horvat, Kristina Perica, Tinka Dančević, braća Žugaj, Maida Arslanagić, Mario Delač, Nikša Roki, Tin Jedvaj, Marko Pjaca, Idora Hegel, Ana Lelas i Ivana Lovrić.**

Prva riječka hrvatska gimnazija

„U školskoj godini 1997./1998. prvi put su upisani učenici koji se bave sportom i imaju status vrhunskog sportaša u zasebno odjeljenje. Plan i program rada učenika sportskih odjeljenja je po programu opće gimnazije, ali je način rada prilagođen potrebama učenika. U školskoj



slika 16: PRHG (mrežna stranica škole)

godini 1997./1998. osnovan je Školski sportski klub Gimnazijalac koji slijedi tradiciju nastupa naših učenika na gradskim, županijskim, državnim natjecanjima u svim sportskim disciplinama u kojima se natječu učenici osnovnih i srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Klub je osnovan na inicijativu profesorice Angeline Golić, koja je uz profesora Sinišu Latkovića jedna od voditeljica Kluba. O mnogobrojnim uspjesima Gimnazijalca svjedoče i dvije vitrine smještene u hodniku naše škole koje su prepune priznanja, medalja i pehara osvojenih na županijskim, državnim i međudržavnim natjecanjima. Godinama smo najuspješnije školsko sportsko društvo u županiji. U sklopu ŠSK-a djeluju sekcije: mali nogomet (mladići), rukomet (djevojke i mladići), košarka (djevojke i mladići), odbojka (djevojke i mladići), stolni tenis (djevojke i mladići), atletika-kros (djevojke i mladići).

U klupama Prve riječke hrvatske gimnazije sjedili su: **Ana Jelušić Black, William i Leo Vukelić (skijanje), Tina i Daniel Mihelić (jedrenje), Sara Kolak (atletika), Enrico Marotti (jedrenje na dasci), Ivan Krapić, Nikola Franković (vaterpolo), Filip Dangubić i Diego Živulić (nogomet), Robert Đula i Ivan Cerović (tenis), Rene Pernuš (karate), Marin Bosiočić (šah).“**



Slika 17: Gimnazija Sesvete (iz prezentacije i mrežne stranice škole)

Gimnazija Sesvete (Bistrička 7, Sesvete) od 1993. godine naziva se Srednja škola Sesvete, a 2013./2014. godine mijenja naziv u Gimnazija Sesvete. **Školsko sportsko društvo UM** vode nastavnici tjelesne i zdravstvene kulture: Marica Pelivan, prof., Željka Koluder, prof. i Ivana Kranjec, prof.

U sklopu društva organiziraju se različiti oblici izvannastavnih aktivnosti: rukomet (mladići i djevojke), mali nogomet (mladići i djevojke), košarka (mladići), odbojka (djevojke), atletika-kros (mladići, djevojke). Škola ima veliku sportsku dvoranu, malu plesnu dvoranu, hrvačku dvoranu, teretanu i vanjsko košarkaško igralište. Učenici-sportaši Gimnazije Sesvete pod stručnim vodstvom nastavnica tjelesne i zdravstvene kulture postižu izvrsne rezultate na državnim sportskim natjecanjima srednjih škola u krosu, nogometu i rukometu (učenice) (2015./2016. i 2018./2019. rukomet – učenice: 3. mjesto, 1. mjesto u nogometu 2011./2012., 2011./2012. i 2012./2013. u krosu – učenice).



Slika 18 i 19: Svjetsko školsko prvenstvo, Antalija, 2012., nogometaši - *fair play* ekipa, diploma (izvor iz prezentacije škole na radionici „Sinergija“)

Školu su pohađali mnogobrojni vrhunski sportaši: **Igor Vori i Aneta Peraica-Benko (rukomet), Dario Šimić i Danijel Miškić (nogomet), Mia i Iva Radoš (taekwondo), Lucija Cvitanović (atletika) i Luka Martinek (stolni tenis).**



Slika 20 i 21: ambasadorice dual karijere u razgovoru s učenicima-sportašima na radionici „Sinergija“ (izvor: www.hoo.hr)

Učenci-sportaši o dual karijeri

Sudionici radionice ispunili su anonimni upitnik o dual karijeri koji je dizajniran za potrebe ovog projekta:

- **škola, razred i broj učenika-sportaša:** u istraživanju su sudjelovala 54 mlada sportaša (23 sportaša i 31 sportašica) iz triju srednjih škola, od kojih su dvije iz Zagreba (Gimnazija Sesvete 16 učenika, Športska gimnazija 21 učenik) i jedna iz Rijeke (Prva riječka hrvatska gimnazija 17 učenika). 40 (74,07 %) sportaša su učenici 3. razreda, 13 (24,07 %) četvrtog razreda, a 1 (1,85 %) sportaš je učenik 2. razreda
- **sport:** najveći broj sportaša (30) je iz ekipnih sportova s loptom (nogomet, odbojka, košarka, rukomet), 8 iz borilačkih sportova (karate, taekwondo, judo), a 6 se bavi sportovima u vodi (plivanje, vaterpolo)
- **sportski staž:** 21 (38,8 %) trenira 7 godina, a 10 sportaša, (18,52 %) je u trenažnom procesu 10 godina
- **trening tjedno:** svaki dan trenira 31 sportaš (57,4 %), a svaki dan više puta dnevno 18 sportaša (33,3 %). Samo dva mlada sportaša završila su sportsku karijeru
- **kategorizirani sportaši:** 23 (16,67 %) kategorizirana sportaša od kojih su 3 (5,55 %) učenika-sportaša vrhunski sportaši 2. kategorije, 9 (16,66 %) učenika -sportaša su vrhunski sportaši III. kategorije, a 8

(14,81 %) su sportaši 4. kategorije, odnosno vrsni sportaši. Najveći broj, 31 (57,40 %) učenik-sportaš, nije kategoriziran sportaš

- **prilagodba uvjeta u nastavi:** 30 učenika (55,56 %) odgovorilo je da se susreće s problemom usklađivanja obveza u sportu i školi. Kao razloge učenici-sportaši navode: 1. nedostatak vremena za učenje s obzirom na obveze u sportu i druženje s prijateljima: „Ponekad nemam dovoljno vremena za naučiti, odigrati utakmicu i družiti se s prijateljima, najčešće zapostavim školu.“; 2. umor: „Teško je biti odmoran za trening nakon školskih obveza.“, „Većina profesora nema razumijevanja zbog učestalih izostajanja zbog klupskih i reprezentativnih obveza.“ i „Razmišljam o prestanku treniranja jer mislim da neću biti primljena na željeni fakultet (medicina) jer ne stignem učiti.“
- **podrška sportašima:** najveća podrška mladim sportašima je obitelj (45 sportaša, 88,83 %), a na drugom mjestu trener u prvom izboru drugog odgovora (5 sportaša, 9,26 %) i u drugom izboru (15 sportaša, 27,78 %), a potom prijatelji 12 (22,22 %)
- **izostanak s nastave:** 21 (38,89 %) učenik-sportaš **izostaje s nastave** nekoliko puta mjesečno nekoliko školskih sati, a 9 (16,67 %) učenika-sportaša 2 – 3 školska dana tijekom tjedna, dok 8 (14,81 %) učenika-sportaša do 2 tjedna mjesečno
- **posebni uvjeti prilagodbe nastave:** učenici-sportaši u najvećem broju navode: mogućnost dogovaranja provjere znanja (usmeni, pisani) 20 (37,04 %), nastavnik-mentor: 15 (27,78 %) i vršnjačku potporu (tutorstvo) – pomoć učenika iz razreda 10 (18,52 %), a u drugom izboru odgovora u najvećem broju: suradnja sportskog kluba i škole (13 sportaša, tj. 24,07 %)
- **Postoji li suradnja između sportskog kluba i škole?:** 29 (53,70 %) učenika-sportaša odgovorilo je negativno, 11 (20,37 %) učenika-sportaša nema informaciju o suradnji, a 14 (25,93 %) učenika-sportaša trenira u sportskim klubovima koji imaju suradnju sa školom

- **prekid sportske karijere:** 23 (42,59 %) učenika-sportaša škola koje su sudjelovale na radionicama i koje imaju propisanu prilagodbu nastave, razmišlja o prekidu sportske karijere jer „ne mogu uskladiti školske obveze i obveze u klubu, ne stignu učiti i trenirati svaki dan, previše školskih obveza, malo spavanja i vremena za odmor“.
- **plan upisa na studij:** učenici-sportaši su u najvećem broju zainteresirani za zanimanja koja im omogućuju ostanak u sportu: studij kineziologije (12, 22,22 %), fizioterapije (8, 14,81 %) te ekonomije i poduzetništva (3, 5,56 %).



Slika 22: Ana Viktorija Puljiz, judo, bronca na OI mladih, učenica Gimnazije V. Nazor u Splitu

„Godišnje imam preko 300 sati izostanka iz škole, ali svi su se na to navikli. Profesori mi izlaze u susret, a ja se trudim što više uzvratiti njihovo povjerenje.“

Suradnja sportskog kluba i škole – Preporuka HOO-a i SDUŠ-a nacionalnim sportskim savezima i sportskim klubovima o dual karijeri u sportu

Mladi sportaši često navode **kao jedan od problema nedostatak suradnje između škole i sportskih klubova**. Važnost suradnje sportskih klubova i škola istaknuli su i sudionici radionice „Sinergija“. Na pitanje postoji li u njihovu klubu razrađen sustav podrške u dual karijeri 42 sportaša (77,78 %) odgovorila su negativno, dok 12 sportaša (22,22 %) u sportskom klubu ima razrađen sustav podrške: održavanje roditeljskih sastanaka tijekom godine, interes trenera koji se raspituju za školske obveze i uspjehe, posjet trenera školi. Izdvajamo dva navoda učenika-sportaša iz anonimnog upitnika s radionice: „Treneri se zanimaju za školu i za ocjene, ali se naljute ako kažemo da ne možemo doći na trening jer imamo puno za učiti.“ i „Treneri odlaze u školu, nema treninga dok se ne poprave ocjene.“ U tu svrhu Hrvatski olimpijski odbor je u suradnji sa Središnjim državnim uredom za šport predložio preporuku koju će dostaviti svim nacionalnim sportskim savezima uz molbu da je proslijedi sportskim klubovima o potrebi suradnje sa školom u kojoj su učenici-sportaši.

**PREPORUKA HRVATSKOGA OLIMPIJSKOG ODBORA I
SREDIŠNJEGA DRŽAVNOG UREDA ZA ŠPORT
ZA NACIONALNE SPORTSKE SAVEZE I SPORTSKE
KLUBOVE O SKRBI O DUAL KARIJERI SPORTAŠA:**

1. **u viziju nacionalnoga sportskog saveza i sportskog kluba uvrstiti aktivnosti o dual karijeri u sportu** (skrb i podršku tijekom sportske karijere, planiranje karijere nakon sportske karijere)
2. **imenovanje osobe odgovorne za potporu** sportašima, trenerima, roditeljima u pitanjima i aktivnostima dual karijere sportaša
3. **informirati trenere, roditelje i sportaše o viziji sportskog kluba** za dual karijeru u sportu
4. **uspostaviti suradnju sa školama u kojima se školuju sportaši i dogovoriti obveze sportskog kluba** (npr. dostavljanje na početku šk. godine plana natjecanja i sportskih priprema za svakog učenika-sportaša te utvrditi razdoblja u kojima je potrebno osigurati prilagodbu nastavnog procesa i stručnu podršku u školi (npr. nastavnik-mentor ili da se organizira vršnjačka potpora – učenici)
5. **utvrditi očekivanja škole od sportskog kluba** kao partnera u dual karijeri učenika-sportaša (npr. sudjelovanje učenika-sportaša u športskim školskim natjecanjima te u promotivnim aktivnostima škole, organiziranje prezentacije sporta za učenike škole i sl.)
6. **informirati mlade sportaše, trenere i roditelje** o važnosti dual karijere održavanjem roditeljskih sastanaka te organiziranjem radionica¹ i/ili promocijskih dana za mlade sportaše
7. **uspostaviti suradnju s bivšim uspješnim sportašima kluba** koji žele podijeliti osobna iskustva u karijeri i sudjelovati u promocijskim aktivnostima dual karijere u sportu

¹ Komisija za dual karijeru u sportu Hrvatskoga olimpijskog odbora može na poziv organizirati radionicu u sportskom klubu.

8. **uspostaviti kontakt s Komisijom za dual karijeru u sportu i ambasadoricom dual karijere** radi suradnje i pomoći u provedbi aktivnosti dual karijere u sportu na razini grada i/ili županije (edukacija trenera i vodstva sportskih klubova u gradu i/ili županiji, izrada programa dual karijere, prijave na projekte i dr.)
9. **informiranje sportaša o važnosti planiranja sportske karijere i karijere nakon sportske karijere:** o stipendijama za sportaše, subvencijama školarina, o prilagodbama studiranja za kategorizirane sportaše koje pružaju hrvatska visoka učilišta, o smještaju u studentski dom, o mogućnostima angažiranosti u klubu nakon prekida sportske karijere, isticanju kompetencija sportaša važnih za tržište rada, pomoć u zapošljavanju i dr.

Dokumentom Preporuke HOO-a i SDUŠ-a želimo potaknuti nacionalne sportske saveze i sportske klubove na suradnju sa školama. Osnovne i srednje škole koje žele učenike-sportaše u svojim klupama pozivamo da u sklopu školskih dokumenta primjene minimalne standarde dual karijere u sportu i/ili ih prilagode uvjetima nastavnog procesa i potrebama učenika-sportaša.

Minimalni uvjeti prilagodbe školskih obveza za učenike-sportaše u srednjoškolskom obrazovanju

Osim suradnje između škole i sportskog kluba, učenici-sportaši u dosadašnjim istraživanjima predlažu potrebne prilagodbe:

- **podrška** – nastavnik-mentor ili vršnjačka potpora učenika u istom razredu;
- **prilagodba nastavnog procesa**– 1. veća fleksibilnost vezano za izostanke s nastave zbog obveza u sportu (odlazak na pripreme, sportsko natjecanje); 2. dogovorno ispitivanje – provjera znanja u dogovoru s učenikom-sportašem, a temeljem dostavljene dokumentacije o odlasku na sportske pripreme i/ili natjecanje; te 3. mogućnost ispunjavanja pojedinih školskih obveza putem informacijsko-komunikacijskih tehnologija.

Prosljeđujemo model prilagodbe školskih obveza za učenike-sportaše koji nam je dostavila Prva riječka hrvatska gimnazija:

OBVEZE učenika sportaša za ostvarivanje prilagodbe školskih obveza

Suradnja sportskog kluba i trenera sa školom:

Sportski klubovi dužni su školi dostaviti ispunjeni OBRAZAC za prilagodbu i priložiti traženu dokumentaciju:

- 1. Potvrda o registraciji u nacionalnome sportskom savezu*
- 2. Potvrda o sudjelovanju u redovnim natjecanjima sportskog saveza*
- 3. Popis najvećih natjecateljskih uspjeha u prethodnoj godini*
- 4. Raspored treninga*
- 5. Kalendar priprema i natjecanja*
- 6. Rješenje o kategorizaciji (nije obavezno, dostaviti ako postoji)*
- 7. Ostale relevantne dokumente/podatke.*

Učenik može zatražiti od Razrednog vijeća prilagodbu školskih obveza u periodu pojačanih priprema, treninga ili sportskih natjecanja. Za ostvarivanje prilagodbe učenik prilaže ispunjeni ***Obrazac za prilagodbu školskih obaveza***, uz navođenje razloga za prilagodbu školskih obveza. Obrazac se predaje u dva primjerka: jedan u tajništvo / kod administratorice, a jedan razredniku koji ga prosljeđuje koordinatorici za prilagodbu školskih obveza, školskoj psihologinji. Ovaj se postupak, ovisno o kalendaru priprema i natjecanja te angažmanu učenika sportaša odnosi na imenovanog učenika u određenom periodu, polugodišnje ili godišnje.

- Učenik i njegovi roditelji dužni su se pobrinuti da trener ili uprava kluba pravovremeno obavijesti (na fax ili e-mail škole/

razrednika) **razrednika o učenikovom izostanku s nastave.** Ako je učenik u terminu dogovorenom za usmenu provjeru opravdano odsutan radi sportskih obveza, u pravilu odgovara na prvome idućem školskom satu.

- Učenik kojemu je odobren oblik prilagodbe školskih obveza koji uključuje dogovorno ispitivanje, dužan je dogovoriti i potvrditi termine usmenih provjera i drugih školskih obaveza s koordinatoricom za prilagodbu školskih obveza - školskom psihologinjom i predmetnim nastavnicima. Termini se upisuju u tablicu dogovornog ispitivanja, a nastavnik svojim potpisom potvrđuje dogovoreni datum. U pisanoj provjeri učenik je u cijelosti izjednačen s ostalim učenicima.
- O svakoj promjeni koja se odnosi na ispunjavanje uvjeta za prilagođavanje školskih obveza učenik je dužan obavijestiti razrednika u roku od sedam dana.
- Prisutnost nastavi TZK-a je obvezna. Učenik je obavezan zastupati školu na sportskim natjecanjima i priredbama. Učenik koji je član Školskoga sportskog društva Gimnazijalac obavezan je uplatiti osiguranje.
- Prema članku 112. Statuta PRHG-a redoviti učenici koji imaju status kategoriziranog sportaša sukladno odredbama Zakona o sportu, mogu završiti školu pohađanjem nastave ili polaganjem ispita u vremenu za polovinu duljem od propisanog trajanja upisanog programa. Način i rokove takvog školovanja utvrđuje Nastavničko vijeće za svakog učenika zasebno.

PRAVA učenika na prilagodbu nastave sportskim obavezama

Učeniku kojemu se odobri Zamolba za prilagodbu školskih obveza:

- Sportski klub i roditelji nisu dužni tražiti uobičajeno odobrenje za izostanak učenika s nastave i drugih oblika odgojno-obrazovnog rada prema čl.107. Statuta Škole.

- *Učenik može izostati s nastave prema priloženom kalendaru priprema i natjecanja, nakon što trener ili klub pravovremeno, najkasnije 24 sata unaprijed, obavijesti razrednika o izostanku (telefonom, faxom ili e-mailom).*
- *Učenik može djelomično izostajati s nastave uoči natjecanja zbog pojačanih treninga o čemu će trener pravovremeno, najkasnije 24 sata unaprijed, obavijestiti razrednika (telefonom, faxom ili e-mailom).*
- *Po povratku na redovnu nastavu, učenik može zatražiti konzultacije za propuštenu obradu sadržaja pojedinih predmeta tijekom satova predmetnih informacija profesora prema rasporedu.*
- *Najkasnije 7 dana po povratku na nastavu, učenik s razrednikom i koordinatoricom za prilagodbu školskih obveza (školskom psihologinjom) predlaže predmetnim nastavnicima plan s datumima usmene provjere znanja za razdoblje koje je sukladno vremenu učenikove odsutnosti.*

Škola zadržava pravo promjene prilagodbe školskih obveza sukladno učeničkom poštivanju prava i izvršavanju obveza.

PRESTANAK prilagodbe školskih obveza sportskim obavezama:

- *po prestanku razloga za ostvarivanje prilagodbe.*
- *Škola može učeniku UKINUTI prilagodbu školskih obveza ako:*
 - *je na polugodištu negativno ocijenjen iz dvaju ili više predmeta;*
 - *ne poštuje i krši Kućni red Škole;*
 - *mu je izrečena pedagoška mjera;*
 - *ne poštuje preuzete obveze i dogovor s predmetnim nastavnicima (ne pridržava se rokova i termina usmenih provjera i nadoknada pisanih provjera);*

- *na vrijeme ne obavještava razrednika o mogućim odsutnostima ili povećanom intenzitetu treninga s potvrdom kluba;*
- *ne obavijesti razrednika o promjeni statusa sportaša;*
- *ne ispunjava uvjete za kategoriziranog ili darovitog sportaša (potvrda nacionalnoga sportskog saveza).*
- *neutemeljeno i neopravdano ne sudjeluje u školskim sportskim natjecanjima ili priredbama;*
- *aktivno ne sudjeluje na sportskim natjecanjima i treninzima (ne ostvaruje sportski napredak).*

Diana Čosić, magistra socijalne pedagogije iz Športske gimnazije iz Zagreba

„Športsku gimnaziju pohađaju 362 učenika-sportaša. Škola ukupno broji 16 razrednih odjeljenja, a nastava se održava samo u jutarnjoj smjeni kako bi učenici mogli uskladiti svoje obrazovne i sportske obveze. U radu s učenicima Športske gimnazije uočava se specifičnost, a to je upravo njihova perspektivnost u sportu. Učenici, uz redovne školske obveze gimnazijskog programa, trebaju uskladiti i sportske obveze što od njih zahtijeva izvrsnu organizaciju vremena te konstantnu motivaciju za radom. Opterećenost učenika Športske gimnazije zbog različitih očekivanja izuzetno je velika. Od njih se očekuje uspjeh u obrazovanju, sportski uspjeh, nastavak akademskog obrazovanja i osvajanje sportskih odličja, a isto tako se trude biti uzor svojim vršnjacima i mladima. Kako se svakodnevno susreću s brojnim izazovima i situacijama gdje okolina za njih postavlja nedostižne zahtjeve, potrebna im je velika potpora i oslonac u trenucima slabosti. **Čestim izbivanjem iz odgojno-obrazovnog procesa zbog sportskih obveza, učenici se susreću s problemom usklađivanja obveza u školi s obvezama u klubu/reprezentaciji. Također se nerijetko nalaze u situacijama gdje bolest i ozljede mogu ozbiljno utjecati na njihov trenažni proces i rezultat na natjecanju, te mogu biti razlog**

brojnih neželjenih emocionalnih stanja (depresija, anksioznost i dr.). Time se ugrožava njihovo mentalno zdravlje i razvoj. Navedena stanja našim se učenicima događaju u doba adolescencije, kada postoji velik rizik za razvijanje problema u ponašanju. Zdravlje učenika-sportaša potrebno je razmatrati kroz psihološku pomoć, medicinsku potporu i preventivne programe. U obrazovanju učenika-sportaša bitna je stručna potpora u obrazovnom procesu. Kako ne bi došlo do ranog odustajanja od obrazovanja i/ili neplaniranog prekida sportske karijere zbog nemogućnosti usklađivanja s obvezama u sportu, za naše učenike ključno je mentalno i tjelesno zdravlje. S obzirom na to da se učenici s velikom prekretnicom u svojem obrazovnom i sportskom životu susreću u doba adolescencije, **od velikog im je značenja sva pomoć i podrška koju mogu dobiti kako bi imali potrebne informacije i saznanja za daljnje samostalno donošenja odluka.** Kako kroz suradnju u projektu „Sinergija sportske kulture, olimpijskih vrijednosti i dual karijere za mlade sportaše“ sva zainteresirana djeca nemaju mogućnost sudjelovati u radionicama i predavanjima **mišljenja smo kako bi posjeti školi te edukativna predavanja na temu dualna karijera bili od velike koristi našim učenicima.“**

Za karijeru nakon sportske karijere



Slika 23: Ana Jelušić Black (MOO)

„Osobni razvoj i konstantno usavršavanje oduvijek su nadopunjavali moju profesionalnu karijeru jer smatram da je ulaganje u edukaciju najvažniji aspekt razvoja pojedinca.” Ana Jelušić Black, projekt-menadžer Međunarodnoga olimpijskog odbora (MOO)

Učenicima-sportašima na radionicama projekta „Sinergija“ predstavljeni su posebni uvjeti i podrška propisana Pravilnikom Rektorskog zbora o uvjetima studiranja studenata sportaša na hrvatskim visokim učilištima te aktivnosti Središnjega državnog ureda za šport i Adecco grupe Hrvatska vezano za školarine i planiranje sportske karijere i karijere nakon sportske karijere.

Središnji državni ured za šport (SDUŠ) skrbi i potiče školovanje aktivnih i bivših vrhunskih sportaša **subvencijom školarina u svrhu poticanja stjecanja stručnih kvalifikacija vrhunskih sportaša.**

Osim financijske podrške u obrazovanju, **kategorizirani sportaši imaju pravo na dodjelu mjesta u studentskom domu** sukladno Pravilniku o uvjetima i načinu ostvarivanja prava redovitih studenata na subvencionirano stanovanje.

Adecco grupa – Hrvatska

Planiranjem sportske karijere sportaš lakše prevladava tranzitivno razdoblje i usmjerava misli i energiju u nove izazove. Sportaš ima veću kontrolu nad cjelokupnom situacijom uključivanjem u različite aktivnosti kao što su nastavak edukacije, komunikacija s osobama izvan sporta, planovi o karijeri nakon sportske karijere – zapošljavanje, nastavak suradnje s klubom i sl. Nedostatak planiranja sportske karijere ili neplanirani prekid (npr. ozljeda) može potaknuti više negativnih emocija, nedostatak samopouzdanja, dezorijentaciju u procesu donošenja odluka, gubitak prijatelja iz sportskog okruženja i sl.

Hrvatska olimpijska akademija i Adecco grupa u projektu Međunarodnoga olimpijskog odbora (MOO)

Od 2017. godine Hrvatska je uključena u projekt Međunarodnoga olimpijskog odbora (MOO) i Adecco grupe Athlete365 Career+ o dual karijeri za vrhunске sportaše. Predanost sportu u cilju postizanja vrhunskih rezultata može utjecati na problem usklađivanja s obrazovanjem i kvalitetnom pripremom za tržište rada nakon sportske karijere. MOO je osmislio radionice koje mogu pomoći sportašima u karijeri nakon sportske karijere i postizanju cjeloživotne izvrsnosti. **Cilj radionica je osvijestiti sportašima vještine i znanja koje su stekli bavljenjem sportom te ih potaknuti na nastavak školovanja uz bavljenje sportom. Prema podacima MOO-a, oko 2 % vrhunskih sportaša u svijetu mogu tijekom sportske karijere osigurati sredstva za život nakon sportske karijere.** Osim navedenog, cilj radionice je osvijestiti sportašima ulogu obrazovanja uz bavljenje sportom koje omogućuje lakšu tranziciju u karijeri nakon sportske karijere. Obrazovanje tijekom sportske karijere pridonosi osjećaju sigurnosti i razvoj socijalne mreže te ostale mnogobrojne pozitivne učinke jer učenjem sportaš mijenja sebe i spoznaje o sebi.

U organizaciji Hrvatske olimpijske akademije i MOO-a održane su tijekom posljednjih nekoliko godina tri radionice na kojima su kao gosti predavači sudjelovali mnogobrojni poznati hrvatski sportaši: Ana Jelušić Black, Danira Bilić, Željko Mavrović, Zoran Primorac, Marijo Možnik, Ana Konjuh, Toni Filipi, Marko Milun i drugi.

Od 2018. godine nositeljica projekta za Hrvatsku je Ana Popovčić iz Hrvatske olimpijske akademije, koja je ujedno i certificirana edukatorica programa.



Slika 24 i 25: radionica za sportaše u organizaciji HOA-e i MOO-a u hotelu Panorama 2019.

Komisija za dual karijeru Hrvatskoga olimpijskog odbora

Vijeće Hrvatskoga olimpijskog odbora je na 30. sjednici održanoj 3. listopada 2019. godine započelo postupak osnivanja Komisije za dual karijeru u sportu. Nakon imenovanja osoba predstavnika državnih tijela, ustanova, odnosno organizacija koje sudjeluju u radu na području dual karijere u sportu: Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Središnji državni ured za šport, Rektorat Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatski klub olimpijaca, Hrvatski zbor sportskih novinara, Hrvatska olimpijska akademija, Hrvatski paraolimpijski odbor i Hrvatski olimpijski odbor, Vijeće HOO-a je na svojoj 31. sjednici održanoj **5. prosinca 2019. godine donijelo odluku o**

osnivanju Komisije za dual karijeru u sportu kako slijedi: Verica Batur (MZO), Stjepan Crnokić (SDUŠ), Ivana Čuković-Bagić (Rektorat Sveučilišta u Zagrebu), Danira Bilić (Hrvatski klub olimpijaca), Anton Filić (HZSN), Ana Sršen (HPO), Ana Popov (HOA), Damir Knjaz (HOO, član Vijeća, Kineziološki fakultet u Zagrebu), Snježana Pejčić, vrhunska sportašica-ambasadorica dual karijere, Vedrana Malec, vrhunska sportašica-ambasadorica dual karijere, Josip Čop (HOO), Zvezdana Tuma Pavlov (HOO, član Vijeća), Romana Caput-Jogunica (Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet), Biserka Vrbek (HOO), Vesna Peran (HOO) i Vinko Knežević (HOO).

Okvirni program rada Komisije za dual karijeru u sportu

Komisija će sukladno dokumentima u visokom obrazovanju (Pravilnik Rektorskog zbora o uvjetima studiranja studenata sportaša na visokim učilištima Republike Hrvatske; Sporazum o suradnji između Hrvatskoga olimpijskog odbora i Rektorskog zbora vezano za skrb o dual karijeri u sportu te aktivnosti propisane u Nacionalnom programu sporta 2019. – 2026. kao i u Nacionalnom programu HOO-a) **izraditi paket prilagodbi u visokom obrazovanju:**

- ustanoviti i ažurirati **Registar kategoriziranih sportaša na visokim učilištima** (uspostaviti suradnju s uredima za sport na hrvatskim visokim učilištima);
- **subvencije školarina (SDUŠ) i stipendije za dual karijeru u sportu** uključujući studente sportaše s invaliditetom te bivše vrhunske sportaše koji imaju interes za nastavkom obrazovanja; poticati sportaše na korištenje ove mogućnosti za obrazovanje;
- **utvrditi primjenu Pravilnika Rektorskog zbora o uvjetima studiranja studenata sportaša u praksi** i pozvati visoka učilišta na njegovu primjenu (utvrditi s nadležnom agencijom za reakreditaciju visokih učilišta: prijedlog dopune u proceduri: vrednovanje paketa prilagodbi za dual karijeru u sportu uz ostale posebne skupine te primjenu propisa Rektorskog zbora Republike Hrvatske);

- **potaknuti Povjerenstvo za provedbu Sporazuma HOO i Rektorskog zbora** na nastavak aktivnosti: utvrditi interes članova Povjerenstva za provedbu aktivnosti propisanih potpisanim Sporazumom, uvažavajući činjenicu da rad Komisije za dual karijeru Hrvatskoga olimpijskog odbora obuhvaća i to područje, statusa i uvjeta sportaša na visokim učilištima RH;
- U svrhu informiranja uspostaviti će se suradnja s uredima i savezima za studentski sport te nastavnicima tjelesne i zdravstvene kulture na visokim učilištima.

Komisija za dual karijeru u sportu predložit će **paket prilagodbi uvjeta školovanja kategoriziranih sportaša u srednjoškolskom obrazovanju**, temeljen na rezultatima dosadašnjih istraživanja na učenicima-sportašima i njihovim mišljenjima, a koji će sadržavati: Preporuku HOO-a i SDUŠ-a za nacionalne sportske saveze i sportske klubove o skrbi o dual karijeri sportaša; Minimalne standarde dual karijere u sportu u srednjoškolskom obrazovanju – prema EU smjernicama; Analizu stanja dual karijere u srednjoškolskom obrazovanju (odjeljenja za sportaše); poziv i informaciju o završetku srednjoškolskog obrazovanja u ustanovama za obrazovanje odraslih za aktivne i bivše sportaše – članove nacionalnih reprezentacija koji nisu završili srednju školu, a imaju interes za nastavak školovanja;

- provodit će se **informiranje i osvješčivanje sportaša** putem radionica i IT tehnologija (*Fb, Instagram*) te ostalim promotivnim aktivnostima u suradnji s ambasadoricama dual karijere, suradnicom HOO-a za društvene mreže i Hrvatskim zborom sportskih novinara;
- **aktivnosti će se usmjeriti i na područje tranzicije u dual karijeri:** potaknuti pregovore u nadležnim ministarstvima i upravama za zapošljavanje sportaša po modelu pojedinih europskih država (predložiti da se vrati model prema kojem su sportaši bili zaposleni u Ministarstvu obrane, u odnosu na sadašnji model pričuve, te otvaranje mogućnosti zapošljavanja u Ministarstvu unutarnjih poslova); aktivirat će se i modeli potpore pri zapošljavanju s Adeccom;

- nastaviti će se provedba **aktivnosti usmjerenih na osnivanje Karijernog centra za sportaše** u suradnji HOO-a i Hrvatske olimpijske akademije te **promocija dual karijere u sportu** na stručnim skupovima u sportu i srodnim djelatnostima te informiranje članova Komisije o aktivnostima koje se provode u sklopu projekata (HOA, KIF) i dr.



Slika 26: Komisija za dual karijeru u sportu Hrvatskoga olimpijskog odbora (osnivačka sjednica 17. veljače 2020.)

V.

DOKUMENTI O DUAL KARIJERI U SPORTU

1. Zakon o odgoju i obrazovanju (članak 81.) <https://zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-skoli>
2. U članku 81. navodi se da se odredbe o pohađanju nastave i polaganju ispita mogu propisati Statutom škole.
3. Nacionalni program športa 2019. – 2026. (www.sdus.hr)
4. Sporazum HOO-a i Rektorskog zbora Republike Hrvatske te Hrvatskoga akademskog sportskog saveza o skrbi za dual karijeru u sportu (www.hoo.hr)
5. Pravilnik Rektorskog zbora o uvjetima studiranja studenata-sportaša na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj (www.hoo.hr, www.unizg.hr)
6. Nacionalni program razvoja sportske karijere i karijere nakon sportske karijere 2017. – 2019. (napisan prema EU smjernicama) www.hoo.hr
7. Priručnik za bivše, aktivne i buduće sportaše „Za karijeru i nakon sportske karijere“

EU dokumenti:

- EU Guidelines on Dual Careers of Athletes (2012)
- EU Working Plan for Sport 2017 – 2020
- Study on the minimum quality requirements for DC services (EC Report 2015)
- Gold in education and elite sport (GEES) Handbook for Dual Career Support Providers (2018)
- How can sport clubs support a talent's dual career? – Guidebook of best practices in dual career (2019)

Prilozi

SINERGIJA-KVIZ

Na kraju radionice za učenike-sportaše organizirali smo Sinergija-kviz, podijelili smo ih u ekipe (3 – 4) sportaša te je svaka ekipa igrača predložila ime. Prvi krug sadržavao je 7 pitanja koja su učenici grupno trebali ispuniti za 90 sekundi. Drugi krug organiziran je za one ekipe koje su imale isti broj bodova te su podijeljeni novi listići s trima novim pitanjima na koja su učenici trebali odgovoriti u što kraćem vremenu. Pobjednik je ekipa koja je točno odgovorila na što veći broj pitanja.

Sinergija-kviz, I. krug

Ime ekipe:		
PITANJA	ODGOVORI	VREDNOVANJE
Koja je najstarija disciplina na antičkim olimpijskim igrama?		
Gdje se nalazi sjedište Međunarodnoga olimpijskog odbora?		
Koja je razlika između OI i olimpijade?		
Tko je otac hrvatskog sporta (ime i prezime)?		
Kako se zove stručna osoba u muzeju koja obavlja poslove obrade muzejske građe?		
Prve tri kategorije u kategorizaciji jesu:	_____ sportaši	
Dual karijera uspješno je usklađivanje obveza u:	_____ i _____	
Ukupno		

II. krug pitanja (ako dvije ekipe imaju isti broj točnih odgovora)

Ime ekipe:		
PITANJA/ II. krug	ODGOVORI	VREDNOVANJE
Osim sporta i obrazovanja, dual karijera uključuje još nekoliko područja (navedi min. dva):	1. 2.	
Nabroji dvije zbirke Hrvatskoga športskog muzeja:	1. 2.	
Kako glasi olimpijsko geslo?		
Ukupno		

Sinergija za školski kurikulum

Aktivnost/razredni odjel: učenici-sportaši (2. i/ili 3. razred) do 20 učenika

Projekt: Sinergija sportske kulture, olimpijskih vrijednosti i dual karijere

Ciljevi aktivnosti: 1. edukacija mladih sportaša o hrvatskoj povijesti sporta, olimpijskim vrijednostima i važnosti obrazovanje tijekom sportske karijere; 2. utvrđivanje interesa učenika-sportaša u razrednim odjeljenjima za sportaše vezano za nastavak školovanja i karijeru nakon sportske karijere; 3. promicanje olimpijskih vrijednosti i dual karijere u razgovoru s uspješnim aktivnim i/ili bivšim vrhunskim sportašima; 4. unapređenje suradnje između tijela nadležnih za sport, obrazovanje i kulturu

Namjena aktivnosti: aktivnost je namijenjena učenicima-sportašima koji žele posjetiti Hrvatski športski muzej, upoznati se s olimpijskim vrijednostima i informirati se o dual karijeri, o važnosti obrazovanja tijekom i nakon sportske karijere, te o propisima vezano za posebne uvjete studiranja sportaša u visokom obrazovanju

Način realizacije: izvanškolska nastava, u prostorima Hrvatskoga športskog muzeja, rad u parovima i u manjim grupama

Vremenik aktivnosti: jedan posjet

Način vrednovanja i način korištenja rezultata vrednovanja: kviz znanja, upitnik o vrednovanju radionice, sportska kultura

Finalno izvješće o projektu „Sinergija sportske kulture, olimpijske vrijednosti i dual karijere u sportu“

Hrvatski olimpijski odbor je u suradnji s partnerima, Hrvatskom olimpijskom akademijom i Hrvatskim športskim muzejom, podnio zahtjev prema Olimpijskoj solidarnosti Europskih olimpijskih odbora za financiranje projekta „Sinergija sportske kulture, olimpijskih vrijednosti i dual karijere sportaša“. Za projekt su primljena znatno umanjena sredstva od traženog iznosa, ukupno od 39.172,00 kuna. U projekt su se naknadno uključili Središnji državni ured za šport i Adecco Hrvatska. Hrvatski olimpijski odbor zatražio je suglasnosti za provedbu projekta od Ministarstva znanosti i obrazovanja i Agencije za odgoj i obrazovanje. Temeljem dobivene suglasnosti uputili su se dopisi ravnateljima Prve riječke hrvatske gimnazije, Sportske gimnazije i Gimnazije Sesvete za sudjelovanje u projektu. Škole su se pozitivno očitovale i imenovalе nastavnike koji će sudjelovati u projektu: Diana Čosić (Športska gimnazija), Marica Pelivan (Gimnazija Sesvete) i Siniša Latković (Prva riječka hrvatska gimnazija).

U svrhu kvalitetne pripreme s predstavnicima partnera: Ana Popovčić (Hrvatska olimpijska akademija), Danira Bilić, Ana Wild i Marijan Sutlović (Hrvatski športski muzej) i Stjepan Crnokić (Središnji državni ured za šport) te Josip Čop, Biserka Vrbek i Vinko Knežević (Hrvatski olimpijski odbor) i Romana Caput-Jogunica (Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet) održane su tri sjednice u tajništvu Hrvatskoga olimpijskog odbora. Na trećoj sjednici sudjelovali su imenovani nastavnici škola. Konzultativni sastanak s ciljem razrade scenarija radionice održan je u utorak 22. listopada 2019. u Hrvatskome športskom muzeju.

Grafički identitet promocijskog materijala projekta izradila je Maja Čizmić Regula (Hrvatski olimpijski odbor). U sklopu projekta imenovane su dvije ambasadorice dual karijere, olimpijke Snježana Pejčić i Vedrana Malec, koje su aktivno sudjelovale na radionicama podijelivši s učenicima osobna iskustva vezano za sudjelovanje na olimpijskim igrama i u dual karijeri u sportu. Snježana Pejčić i Vedrana Malec su uz uspješnu sportsku karijeru uspjele ostvariti akademska postignuća.

S obzirom na umanjena sredstva od planiranih šest radionica, uspješno su provedene tri radionice u Hrvatskome športskom muzeju u dvama terminima: dvije radionice u petak 25. listopada 2019. za učenike Športske gimnazije i Prve riječke hrvatske gimnazije i jedna radionica u utorak 26. studenoga 2019. godine za učenike Gimnazije Sesvete. Na radionicama su sudjelovala ukupno 54 učenika uz napomenu da su se radionice održavale u vrijeme štrajka u svim školama Republike Hrvatske. Cilj radionica bio je usmjeren na informiranje učenika-športaša o postavu Hrvatskoga športskog muzeja, o olimpijskim vrijednostima, o dual karijeri u sportu, o dokumentima i pravima koja su propisana za studente-sportaše, o stipendijama i aktivnostima koje im mogu pomoći u planiranju karijere i karijeri nakon sportske karijere.

Škole su pripremile predstavljanje i dostavile dokumente kojima su propisani posebni uvjeti i stručna podrška tijekom dual karijere, a koje će Hrvatski olimpijski odbor koristiti u narednim aktivnostima vezanim za dual karijeru u sportu u suradnji s tijelima nadležnim za obrazovanje.

Na radionici je prezentirana „Preporuka Hrvatskog olimpijskog odbora i Središnjeg državnog ureda za šport za nacionalne športske saveze i športske klubove o skrbi o dual karijeri športaša“, a koja će se tijekom 2020. godine dostaviti nacionalnim športskim savezima, športskim klubovima i školama. U interaktivnom dijelu učenici su sudjelovali u razgovoru s ambasadoricama dual karijere te su ispunili upitnik s ciljem utvrđivanja stanja i eventualnih problema s kojima se susreću tijekom dual karijere, odnosno u usklađivanju obveza u sportu i školi. Na kraju svake radionice učenici su sudjelovali u Sinergija-kvizu znanja, a pobjednici kviza nagrađeni su olimpijskim ruksacima Hrvatskoga olimpijskog odbora, promotivnim materijalom projekta (USB medij s obrazovnim materijalima, boca za vodu, olovka, promotivni materijal HOA-e i Adecco grupe) te priručnikom „Živjeti fair play“ u kojem su *fair play* priče i poruke hrvatskih sportaša, trenera i sudaca i priručnikom „Za karijeru nakon sportske karijere“ koji sadrži karijerne priče Komisije sportaša Hrvatskoga olimpijskog odbora.

Final short report of the project: “Synergy of sports culture, Olympic values and dual career for young Croatian athletes”

In the frame of the Project (short name: Synergy), Croatian Olympic Committee in cooperation with the following partners: Croatian Olympic Academy, Croatian Sports Museum and Adecco Group – Croatia has organized three workshops for the student-athletes in secondary schools from Zagreb (2) and Rijeka (1). The project was supported by the Education and Teacher Training Agency and the Ministry of Science and Education as well as by the Central State Office for Sport. The workshops have been organized in the Museum for three secondary schools (Friday 25 October 2019 for Sportska gimnazija from Zagreb and Prva riječka hrvatska gimnazija from Rijeka) and for Gimnazija Sesvete from Zagreb (26 November 2019). 54 young athletes and 4 professors took part in the Synergy workshops. Except the following lecturers: (Marjan Sutlović and Danira Bilić – Croatian Sports Museum, Ana Popovčić – Croatian Olympic Academy, Biserka Vrbek and Romana Caput-Jogunica – dual career coordinators of the Croatian Olympic Committee, Stjepan Crnokić (Central State Office for Sport) and Matija Mirković (Adecco Group – Croatia), young athletes had the opportunity to share experience with two top level athletes and the Croatian Olympic Committee dual career ambassadors: Snježana Pejčić (shooting) and Vedrana Malec (ski running). The program of the workshop has divided in three parts: sports culture where athletes have the opportunity to visit exhibition related to Olympism and Olympic Games and to see the IOC movie about Dražen Petrović and Olympic Museum in Lausanne. Second part was related to Olympic values and history of Olympic Games and panel discussion with the top level athletes who shared experience from the Olympic Games in Beijing, London and from the Winter Olympic Games held in Sochi. The last part, participants had opportunity to learn about dual career and its regulations in the universities, the importance to plan career and career after sports career as well as to hear experiences from the dual career ambassadors of the Croatian Olympic Committee. The Adecco Group – Croatia presented its tools to help athletes in career planning and career after sports career.

For the participants we have prepared promotional materials (USB drive with all documents, presentations), water bottle, bag for tennis shoes, pencil and two handbooks published by the Croatian Olympic Committee and partners: related to the fair play (Living fair play) and related to dual career in sport: "For and after sports career." Graphic solution for the all promotional material, banner and presentations was made by Maja Čižmić Regula from the Croatian Olympic Committee.

According to the results of the evaluation form of the workshops, the main aims of the project and expected results have successfully realized: 77,37% have marked workshops as excellent, 88,8% of participants have evaluated the workshops' organisation as excellent and 100% of participant will recommend the workshop to their team mates and friends.

The final results of the project are the following documents: "Recommendation of the Croatian Olympic Committee and Central State Office for Sport to national sports associations and sport clubs about cooperation with schools related to dual career issue", proposal of the minimum dual career standard for the Croatian secondary schools and this brochure of the project "Synergy" that will be presented in the workshops for the PE teachers.

Literatura

1. Bjelajac, S. (2006). *Sport i društvo*. Redak, Split.
2. Brkljačić, M., Caput-Jogunica, R., Jukić, G. i Ozmec, J. (2015). *Živjeti fair play / Living of fair play*. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. ISBN 978-953-6569-92-2
3. Caput-Jogunica, R. (urednica), *Za karijeru i nakon sportske karijere. Priručnik za bivše, sadašnje i buduće sportaše*. Hrvatski olimpijski odbor – iz programa potpore programa Europskih olimpijskih odbora. ISBN 978-953-7912-04-8
4. Jajčević, Z. (2010). *Povijest športa i tjelovježbe*. Odjel za izobrazbu trenera Društvenog veleučilišta u Zagrebu. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
5. Temkov, K. (2009). Dvije osnovne značajka sporta. *Filozofska istraživanja* 115, vol 29. sv. 3 str. 443–471.
6. Šafarić, A. (2012). *Filozofija sporta*. Amanita d.o.o.
7. Zagorac, I. (2014). *O sportu drugačije. Humanistički aspekti sporta*. Hrvatsko filozofsko društvo.

e-izvori:

1. www.mdc.hr
2. <http://www.drazenpetrovic.net/pocetna/>
3. <https://www.samobor.hr/muzej/posjeti-muzej-c121>
4. <https://zavicajni-muzej-ogulin.hr/>
5. <http://www.muzejsporta-st.hr/>
6. <http://www.muzej-planinarstva.hr/>
7. <https://www.olympic.org/museum/collaborate/olympic-museums-network>
8. https://www.muzejsporta.si/o_muzeju
9. <http://www.sportmuzeum.hu/>
10. <http://www.okbih.ba/new/text.php?id=6>
11. <http://www.fsfv.bg.ac.rs/sr/vesti/muzej-sporta-i-olimpizma>

